

Einar Wibom (1877 – 1967)

WIBOMS TRÄDGÅRD

Wiboms trädgård ligger mellan Solviksvägen och Sågsjön i Kummelnäs. Där anlade Einar Wibom en mycket artrik naturliknande trädgård på de marker vi idag kallar Wiboms trädgård. Einar Wibom var ägare till sommarbostaden Solvik från 1927. I etapper utökade han ägorna kring Solvik genom inköp av flera intilliggande naturtomter norrut till Spångvägen. Han bodde i Solna, var revisor till yrket och en erkänd amatörbotanist, väl känd i botaniska kretsar och aktiv i Stockholms botaniska sällskap och också ordförande i Sällskapet Trädgårdsamatörerna 1938 - 1955. Hans trädgård vid Solvik var välbesökt.

Sedan 2010 är Kummelnäs Vägförening, KVF, markägare och förvaltare av Wiboms trädgård. När detaljplanen för Solviksområdet (område F) DP 497 vann laga kraft i oktober 2010, så tog vägföreningen över ansvaret för vägarna genom enskilt huvudmannaskap och då tillföll även så kallad allmän platsmark, som Wiboms trädgård kallas, vägföreningen. Sedan 1975 är bostadshuset Solvik med sjöboden nere vid Sågsjön en avstyckad privatägd fastighet.

Einar Wibom utgick från naturen och förutsättningarna på platsen och planterade in en mängd olika vildväxande arter och trädgårdsväxter, både örter, buskar och träd. I sin bok *Vildmarkens blommor kring din stuga.Handledning i odling av vilda växter. Stockholm 1938*. samlade han sina tankar och erfarenheter från arbetet på Solvik. Boken finns att köpa antikvariskt.

Trädgården hade under decennier stått utan underhåll och var kraftigt igenvuxen av framför allt gran, björk, asp, sälk och hägg då Kummelnäs Vägförening vände sig till Boo Miljö- och Naturvänner och gav föreningen i uppdrag att röja fram värdefulla arter och göra trädgården tillgänglig.

Myskmadra, stjärnblomma och gul azalea blommar, juni 2015.

Trädgårdens artrikedom

Trädgården innehåller såväl torrare hållmarksområden med berg i dagen som våtare partier vid Sågsjöns strand. Det ger varierande växtmiljöer för trädgårdens nu kvarvarande cirka 100 olika vedartade växter och säkert lika många örter och gräs. Högvuxna träd dominerar, endast på hållmarken i barrträdsområdet är det öppet i trädskiktet.

Under de stora ekarna och hasseln längs Solviksvägen blommar en rik flora av lundörter om våren, först med vitsippor, gulsippor, blåsippor och nunneört. Sen kommer myskmadra, stjärnblomma och ramslök, tandrot och gräsen skugglosta och lundskafting. Område **1**. på karta 1 nedan.

I barrträdsområdet växer förutom tall och olika granar även lärk, idegran och hemlock. I fältskiktet hittar man vårljung, vitfryle, storfryle och rödblommade harsyra. Område **2**. på karta 1 nedan.

Ner mot Sågsjön i de våtare partierna med klibbal och björk blommade förr i maj vit och gul skunkkalla. Senare utvecklas stora ytor av pärlbräken. Här växer också finnmyrten och den höga kärrtöreln. Område **3.** på karta 1. Ute på ön växer naverlönn. Område **4.** på karta 1.

Från Spångvägen kan man följa stigen längs bergets norrsida, där växer olika sorters rododendron och azalea under ett antal stora ekar och några fransbjörkar. Olika vackra prydnadsaplar och ett stort antal trädgårdsbuskar växer också i detta område. Område **5.** på karta 1.

Karta 1 med stigar och spänger ritad för informationstavlan vid grinden i korsningen Solviksvägen / Spångvägen.

Röjningarna börjar ge ljusinsläpp och genomsikt, mars 2014.

Vit skunkkalla blommor i våtmarken vid Sågsjön, maj 2015.

Sankmarken med gul skunkkalla och pärlbräken på väg upp, maj 2015.

Vitblommande rododendron, juni 2015.

Senare står pärlbräken hög och tät som undervegetation, september 2011.

Vårljung blommar i området med barrträd, april 2015.

Trädgårdens upprustning

Syftet med upprustningen var att bevara så många värdefulla arter som möjligt och att göra trädgården tillgänglig för allmänheten.

Trädgården var när vi påbörjade upprustningsarbetet på sina ställen tätvuxen och ogenomtränglig. Många arter hade sannolikt dött ut i konkurrensen om ljus, luft och näring. Vi började arbeta med att röja bort all spontanetablerad gran, som under cirka fyrtio års tid hunnit växa sig stor, sen fälldes även björk, asp, hägg och sälg. Sly och risiga buskage rensades. Framför allt under hösten och vintern kunde vi röja utan att förstöra för mycket i den känsliga och örtrika markvegetationen. Det var många arbetsdagar med motorsåg, yxa och såg.

Det finns ingen bilväg inne i området, så virke, ris och grenar har tagits ut med handkraft. Sly och ris samlades varje sen höst och vårvinter i travar och upplag för transport till årets valborgseldar.

Successivt kunde vi röja fram genomsikt och öppenhet och nya arter eller rester av arter blev synliga. Arbetsdagarna innebar hårt fysiskt arbete men också intressanta upptäckter av nya arter. Plötsligt såg vi rododendronbuskar som stod längs berget, en av Einar Wibom medvetet vald plats med bra mikroklimat. Vid Spångvägen fällde vi säkert ett tiotal granar och plötsligt kunde vi öppna upp en ny entré och stig ifrån Spångvägen. Vi hittade en tanig liten planta av asklönn mitt i de täta buskagen. Och inklämd mellan granar fann vi en ovanlig lönn med små trelobiga blad, senare artbestämd till dvärglönn, *Acer monspessulanum*. Wiboms trädgård överraskade och fortsätter att överraska hela tiden.

Nya spänger och broar har byggts och nya stigar har stakats och flisbelagts, som ökat tillgängligheten. Wiboms trädgård är idag nåbar både från Solviksvägen och Spångvägen och genomgång är möjlig via spänger ner mot Näckdjupet.

En del gallringar återstår av högvuxna slåniga träd, mest björkar. De kommer att röjas efter hand. Det är angeläget att inte röjningsarbetet öppnar upp för snabbt med tanke på den icke önskvärda växtlighet, som kan växa upp med hastigt förändrade ljusförhållanden. Utrymme kan ges för några nyplanteringar.

En namnetikettering av ett stort antal arter pågår för att informera om olika träd, buskar och örter. Artlistan kommer att uppdateras. En skötselplan är gjord av Kummelnäs Vägforening <https://kummelnasvagforening.se/>

Röjning av spontanetablerad gran, mars 2014.

Det grövre granvirket staplades vid Spångvägen, oktober 2013.

Trädfällningarna ger ljusluckor, mars 2014.

Sikten mot hällmarken har frilagts och virket bärs ut, mars 2014.

Röjningsarbete vintertid har stora fördelar, riset kan eldas, januari 2014.

De senaste årens stormar har fällt flera stora träd, april 2019.

Inventering av kärlväxter 1995 - 2007

Under åren 1995 - 2007 gjordes en inventering av kärlväxterna i Wiboms trädgård av Carl-Cedric Coulianos, Kerstin Coulianos och Henry Gudmundson inom område A - F på områdeskartan, se inventeringen nedan. Sankmarken sydväst om område E och den del av Solvik som idag är en avstyckad privat fastighet vid Solviksvägen 9 - 11 är inte inventerade. Inventeringen inriktades på att spåra de kvarstående inplanterade arterna från Wiboms tid.

Observerade växter framgår av förteckningen nedan. För arter med begränsad förekomst inom området anges i vilka delområden, A - F, som de påträffats. Då inventeringen gjordes noterades fyra rödlistade arter, naverlönn, skugglosta, storfryle och idegran. Idag bedöms på Rödlistan 2020 idegran som livskraftig (LC), medan naverlönn bedöms som akut hotad (CR), skugglosta som nära hotad (NT) och storfryle som sårbar (VU). Tillkommit som rödlistade har skogsalm som akut hotad (CR) och ask som starkt hotad (EN) på grund av almsjukan respektive askskottsjukan.

Berberis vulgaris, berberis, i blom, maj 2016.

Rönnbärsapel i blom, slutet maj 2016.

Rönnbärsapel med frukter, oktober 2016.

Naturinventering av f.d. trädgårdstomt inom detaljplaneområde F belägen på V sidan av Solviksvägen mellan Spångvägen och Solviksvägen 9

Området omfattar fastigheterna Kummelnäs 1:835, 1:836, 1:837, 1:675 och 1:512. Markägare är Nacka kommun. Enligt detaljplan för område F (utställd för samråd 14.05-29.06 2007) är området avsett att användas som naturmark. Området är en gammal trädgårdstomt anlagd före 1927 av revisor Einar Wibom (1877-1967) en välkänd amatörbotanist som bl.a. varit ordförande i Föreningen Trädgårdsamatörerna. Trädgården finns omnämnd i hans bok "Vildmarkens blommor kring din stuga" (1938). Wibom visade ofta trädgården för intresserade trädgårdsodlare och botanister. Även senare har botaniska exkursioner förlagts hit. Se bl.a. Svensk Botanisk Tidskrift 79:127,1985. Tidigare ingick även fastigheterna Kummelnäs 1:371, 1:385, 1:489, 1:510 och 1:511 (samtliga på Solviksvägen 9) i trädgården.

Inventering av området

har gjorts under åren 1995 - 2007 av Carl-Cedric Coulianos, Kerstin Coulianos och Henry Gudmundsson. Det inventerade området omfattar områdena A-F på bifogad karta. (bilaga) Ej inventerade är sankmarken SV om område E samt den del av den ursprungliga trädgården som nu ligger på Solviksvägen 9.

Områdets flora

Trädgården är numera starkt ovårdad och förfallen. Den innehåller ett stort antal inplanterade vilda och odlade örter, buskar och träd varav de flesta inte förekommer i vilt tillstånd i Nacka, vilket framgår av den bifogade artlistan. (Bilaga 1) Samtliga träd inom området är inventerade och inmätta av Nacka kommun enligt karta daterad 1987-05-15. Sedan dess har dock flera träd eller blåst dött omkull. SV-delen av området (område D och E på bifogad karta) är ett bergsparti med lav- och mossrik tallskog. NO-delen (område B) är en ek-hassellund med rik örtvegetation inklusive åtskilliga lundväxter. Områdena A och C är fuktig-frisk lövskogsmark. Påträffade växter framgår av bifogade lista. För arter med begränsad förekomst inom området anges i vilka områden (A-E enligt kartan) de påträffats.

Följande rödlistade arter har påträffats
Idegran område B (SO delen), C missgynnad (NT)
Storfryle " E (Ö delen) starkt hotad (EN)
Skugglosta " B (dikesslänt) sårbar (VU)
Naverlönn " E (SÖ delen) akut hotad (CR)

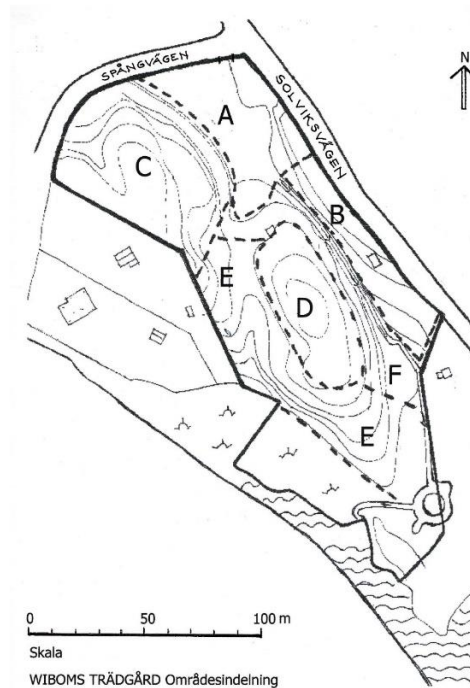
Områdets fauna

Några anmärkningsvärda däggdjur eller fåglar har ej påträffats. Talrika rådjurslegor finns i område D och E. Insektsfaunan är inventerad för vissa grupper och några för regionen sällsynta arter bundna till ovanligare värdväxter har påträffats. En för Nordeuropa ny gallbildning förekommer på bladen av prydnadsapel i område A 2.

Synpunkter på områdets framtida användning

Denna gamla trädgårdstomt med sitt sortiment av både vilda och odlade växter har stort natur- och kulturintresse och är idag tämligen välbesökt av växt- och trädgårdsintresserade. Det är glädjande att den anges som naturmark i detaljplaneförslag för område F. Området är mycket lättillgängligt från Solviksvägen/Spångvägen och framkomligheten blir god efter områdets röjning av kullfallna och döda träd och buskar. En sådan röjning måste dock företas varsamt och med full hänsyn till områdets natur- och rekreationsvärden. Sker detta på ett riktigt sätt kommer området att bli ett värdefullt grönska- och rekreationsområde i den allt tätare omgivande villabebyggelsen.

Saltsjö-Boo 2007-05-10 Carl-Cedric Coulianos Kerstin Coulianos.

Förteckning över observerade växter A-F områden enligt karta

Tallväxter, *Pinaceae*

tall *Pinus sylvestris* särskilt stora i E
gran *Picea abies* bl.a. en stor i E
silvergran *Abies alba* C
douglasgran *Pseudotsuga menziesii*
hemlock *Tsuga* sp. E S-delen

Cypressväxter *Cyprussaceae*

tuja *Thuja occidentalis*
en *Juniperus communis*
sävenbom *Juniperus sabina* C

Idegransväxter *Taxaceae*

idegran *Taxus baccata* B, C rödlistad

Liljeväxter *Liliaceae*

krollilja *Lilium martagon* A
kungsängslilja *Fritillaria meleagris* B
skogslök *Allium scordoprasum* B
gräslök *Allium schoenoprasum* D
gul daglilja *Heimerocallis flava* A
storräms *Polygonatum multiflorum* A, C
kransräms *Polygonatum verticillatum* C
liljekonvalj *Convallaria majalis*

Tågväxter *Juncaceae*

storfryle *Luzula sylvatica* E (S delen) röd-
listad, talrik

vårfryle *Luzula pilosa* talrik
vitfryle *Luzula luzuloides* B

Gräs *Poaceae* (urval)

lundslok *Melica uniflora* B
långsvingel *Festuca gigantea* B
skugglosta *Bromus ramosus* B rödlistad
lundskafting *Brachypodium sylvaticum* B

Videväxter *Salicaceae*

balsampoppel *Polulus balsamifera*
sälj *Salix caprea*

Hasselväxter *Corylaceae*

hassel *Corylus avellana* B

Bokväxter *Fagaceae*

bok *Fagus sylvatica* B ett litet träd
ek *Quercus robur* B flera stora

Slideväxter *Polygonaceae*

Stor ormrot *Bistorta officinalis* B

Nejlikväxter *Caryophyllaceae*

buskstjärnblomma *Stellaria holostea* B
talrik

Buxbomväxter *Buxaceae*

buxbom *Buxus sempervivens* B

Hålrötsväxter *Aristolochiaceae*

hålröt *Aristolochia clematitis* C

Ranunkelväxter *Ranunculaceae*

majsmörblomma *Ranunculus auricomus* A,B
lundsmörblomma *Ranunculus cassubicus* A,B

blåsippa *Hepatica nobilis*

gulsippa *Anemone ranunculoides* B

vitsippa *Anemone nemorosa*

vitsippa x gulsippa B

akleja *Aquilegia vulgaris* A

stormhatt *Aconitum x staerkianum*

trolldruva *Actaea spicata* A, B

Berberisväxter *Berberidaceae*

Berberis *Berberis vulgaris* B

häckberberis *Berberis thunbergii*

Darwinberberis *Berberis buxifolia*

Vallmoväxter *Papaveraceae*

sloknunneört *Corydalis pumila* A

Korsblommiga *Brassicaceae*

tandrot *Cardamine bulbifera* B

Fetbladsväxter *Crassulaceae*

gyllenfetblad *Sedum aizoon* D

kamtchatkafetblad *Sedum camtchaticum* D

Stenbräckeväxter *Saxifragaceae*

svarta vinbär *Ribes nigrum*

måbär *Ribes alpinum* B, E

mandelblom *Saxifraga granulata* D

Rosväxter *Rosaceae*

rosenapel *Malus* sp. A

oxel *Sorbus* sp. F

prakthäggmispel *Amelanchier lamarckii* A

hagtorn *Crataegus* sp A

moupinobär *Cotoneaster moupinensis* C

tyskt oxbär *Cotoneaster integerrimus* C

fågelbär *Prunus avium*

surkörnbär *Prunus cerasus*

amerikansk hägg *Prunus virginiana* A

smultron *Fragaria vesca* A, B

parksmultron *Fragaria moschata* A

stefanandra *Stephanandra incisa* C

humleblomster *Geum rivale* A, B

amerikansk nejlikrot *Geum macrophyllum* B

daggros *Rosa glauca* C

bergsros *Rosa pendulina* C

japansk klätterros *Rosa multiflora* C

rosenspirea *Spirea japonica*

kvastspirea *Spirea chamaedryfolia*

spirea-art *Spirea ?canescens* A

smällspirea *Physiocarpus opulifolius* A

Ärtväxter *Fabaceae*

gökärt *Lathyrus linifolius*

vårärt *Lathyrus vernus* B

häckvicker *Vicia sepium*

skogsvicker *Vicia sylvatica* E

rosenkronill *Coronilla varia* B, F

häckkaragan *Caragana arborescens* A

Harsyreväxter *Oxalidaceae*

harsyra *Oxalis acetosella* vit, rödlila D

Näveväxter *Geraniaceae*

flocknäva *Geranium macronichus* A

midsommarblomster *Geranium sylvaticum*

Törelväxter *Euphorbiaceae*

söttörel *Euphorbia dulcis* A

skogsbingel *Mercurialis perennis* A, F

Lönnväxter *Aceraceae*

lönn *Acer platanoides*

tysk lönn *Acer pseudoplatanus* E, S-delen

naverlönn *Acer campestre* E, S-delen

asklönn *Acer negundo* E, S-delen

Hästkastanjväxter *Hippocastanaceae*

hästkastanj *Aesculus hippocastanum*

Benvedsväxter *Celastraceae*

benved *Evonymus europaeus* A, B

dvärgbenved *Evonymus nanus* A, B

Lindväxter *Tiliaceae*

parklind *Tilia x vulgaris* F, N-del

Tibastväxter *Thymelaeaceae*

tibast *Daphne mezereum* vit, lila A, B

Dunörtsväxter *Onagraceae*

mellanhäxört *Circaea intermedia* A, F

Kornellväxter *Cornaceae*

videkornell *Cornus stolonifera* A

Pyrolaväxter *Pyrolaceae*

vitpyrola *Pyrola rotundifolia* E

Ljungväxter *Ericaceae*

ljung *Calluna vulgaris* E

snöljung ? *Erica x darleyensis* ? E

blåbär *Vaccinium myrtillus* E

lingon *Vaccinium vitis-idaea* E

rhododendron *Rhododendron* sp. C

Viveväxter *Primulaceae*

lundviva *Primula elatior* A

trädgårdsviva *Primula* sp. A

Syrenväxter *Oleaceae*

hängsyren *Syringa reflexa* C

Oleanderväxter *Apocynaceae*

vintergröna *Vinca minor* mörkt violett D

Mårväxter *Rubiaceae*

myskmadra *Galium odoratum* B

Blågullväxter *Polemoniaceae*

blågull *Polemonia caerulea* A

Strävbladiga *Boraginaceae*

lungört *Pulmonaria officinalis* B

Kransblommiga *Lamiaceae*

gulplister *Lamium galeobdolon* B

revsuga *Ajuga reptans* A

Lejongapsväxter *Scrophulariaceae*

strimsporre *Linaria repens* D

strimsporre x gulsporre *L. repens x vulgaris* D

axveronika *Veronica spicata* D

kransveronika *Veronica virginicum* D

Kaprifolväxter *Caprifoliaceae*

rosentry *Lonicera tatarica* A

skogstry *Lonicera xylosteum* A

snöbär *Symphoricarpos albus* A, C

paradisbuske *Kolkwitzia amabilis* C

Väddväxter *Dipsacaceae*

sträv kardvädd *Dipsacus strigosus* utgången

Korgblommiga *Asteraceae*

kåltistel *Cirsium oleraceum* A

pestskräp *Petasites hybridus* E, sydspetsen

stånds *Senecio jacobea* B

utanför området på Solviksvägens Ö sida

strax N om Sågsjöbadets P-plats växer i

väggkanten:

hampstånds *Senecio cannabifolius*

Boo i oktober 2021, rev 2024-05-18.

Dokumentet sammanställt med text och foto av Kerstin Lundén.